

Del mal amor a la bona educació sexual

És la tercera setmana del curs i entre a classe de 4t d'ESO. Tinc a vint xics i xiques que han agafat l'optativa de Papers socials d'homes i dones però saben que a l'aula es parla de la sexualitat. No vull decebre i els demane que escriguen una fantasia sexual. *Una què?* pregunten. Sí, sí, una fantasia sexual, una aventura sexual que t'agradaria viure. L'activitat es posa en marxa i en quinze minuts tinc unes quantes històries anònimes (només han de posar xic o xica) damunt la taula. Comence a llegir i em quede glaçada amb el relat d'una xica:

A Maria li agrada Pau. Ell no li fa massa cas però un dia en què ella ha eixit amb les amigues i ha begut molt, la convida a sa casa i la força a tindre relacions coitals. Al dia següent es disculpa dient que havia pres pastilles; però Maria no el perdona perquè no vol un xicot drogaaddicte. Quan, finalment, Pau li promet que deixarà les drogues, Maria el disculpa i comencen de zero. Fan l'amor "de la manera más bonita y romántica que hay" i el relat acaba: "Ahora están casados y con dos hijos, él ya no la ha violado y ha dejado las drogas por completo".¹

La lectura d'aquest relat ens desperta molts interrogants i, a algunes persones, també molta ràbia. No és estany escoltar opinions apocalíptiques: la joventut és ara més conservadora, més irresponsable i, a més, una desagraïda. Si nosaltres haguérem tingut accés a la informació que ara tenen, no hauríem comès tants errors i ens hauríem estalviat molt de patiment.

La història no és, però, tan senzilla. Quina informació donem al jovent? La llista dels mitjans anticonceptius i de les

---

¹ Sanchis R.: *Tot per amor? Una experiència educativa contra la violència a la dona*. Ed. Rosa Sensat, Barcelona, 2006. (En castellà en l'editorial Octaedro)

malalties de transmissió sexual, els pros i els contres dels mètodes anticonceptius, l'aparell reproductor masculí i femení... En definitiva, un munt d'informació que els fa conèixer millor el conducte deferent o les trompes de falopi que el clítoris mateix o el punt G masculí, situat a l'anus.

I què dir de la part emocional? Hem convertit l'amor en quelcom atzarós que arriba de sobte, contra el qual no és pot lluitar i per al qual no cal ni conreu ni cura. I hem convertit el sexe en una entitat al marge de les emocions que no té res a veure amb l'aprenentatge ni amb el propi coneixement. Des d'aquesta concepció, la sexualitat és un fet natural que s'aprèn sol; si ensenyem massa, estarem incitant la joventut a mantenir relacions sexuals, i, finalment, a la infantesa no hi ha sexualitat, per això convé mantenir les criatures apartades el major temps possible de l'anomenada sexualitat "completa", on s'hauria d'aplegar quan hom està en condicions de fer-se càrrec de les conseqüències d'una relació coital, és a dir, d'un embaràs.

Però la primera pregunta que se'ns acudeix és: les adultes no avorten?, els majors no són irresponsables?, els barons adults no maltracten les seues parelles?, no es neguen a posar-se el preservatiu amb excuses de tota mena? No està quasi tot el món informat de com prevenir els embarassos i les malalties i, malgrat tot, es continua actuant imprudentment?

Si responem sincerament a aquests qüestions, dues coses comencen a perfilar-se amb claredat: ni solament la joventut actua de manera irresponsable, ni les conductes de risc són una qüestió de falta d'informació en anticoncepció o malalties de transmissió sexual.

Escoltar els adolescents i interrogar-nos a nosaltres mateixos, ens ha portat a adonar-nos que les conseqüències negatives de les relacions sexuals no són solament els embarassos o les malalties de transmissió sexual sinó les experiències doloroses:

per exemple mantenir relacions sexuals sense desitja-les per la pressió de l'altre, del grup, per voler donar la talla, o simplement mantenir relacions poc plaents i no tindre els recursos relacionals perquè la situació canvie. És fàcil que un xic, a qui se li atribueix encara portar la iniciativa en les relacions sexuals, confesse que no té ni idea? És fàcil que una xica, que ha de dissimular que té desitjos, li explique a un xic com li agrada que l'acarone?

La resposta és "no". I les mesures educatives passen per assumir que el que fomenta el risc i les males experiències en les relacions afectivosexuals no és tant el desconeixement dels mitjans anticonceptius, sinó l'existència de tota una sèrie d'idees estereotipades sobre la masculinitat i la feminitat, sobre què és ser "un home de debò" i què és ser "una bona xica". I aquest fet no ens hauria d'estranyar tampoc perquè també els i les adults el patim. Que alce la mà qui no haja vist un marit que fa les tasques de la casa amagant-se o ocultant aquest fet davant d'altres barons! Que alce la mà qui no conega cap dona que accedeix a mantenir relacions sexuals sense ganes perquè és el que toca fer pel marit!

La pressió de la masculinitat i de la feminitat tradicionals, la patim tots, joves i adults, barons i dones. La protagonista del relat, Maria, és una bona xica. Està enamorada i el perdona perquè ell en realitat havia actuat mogut per les drogues. Gràcies a ella, ell ha canviat i ara és una millor persona. El protagonista, Pau, és un home de debò. Troba la xica beguda i no desaprofita l'ocasió. És sexual i porta la iniciativa. Ella ha pujat a sa casa i això vol dir que ha d'assumir-ne les conseqüències. Però ell és també una persona amb un coret i vol formar una família, per això es rehabilita gràcies a l'amor.

Fins ací, tot dins del guió de l'amor romàntic tradicional. Però allò dramàtic és que en aquest relat el problema per a l'alumna no siga l'abús, sinó que el xic prenga drogues. Però tampoc això ens hauria d'estranyar. Fins fa poc, les xarrades o els

cursos de sexualitat per al jovent anaven acompanyades de tota una sèrie de consideracions sobre les drogues, de manera que el sexe quedava indissolublement unit al "risc": les relacions sexuals són perilloses, especialment les centrades en la considerada pràctica estrella, el coit. Per això la mala educació sexual *educa* en negatiu, amb constants prohibicions: "això no", "això tampoc", perquè la joventut no faci allò que se suposa que a la seua edat ha de fer.

I si no n'hi havia prou de parlar del perill i no del plaer, ara n'hi ha les relacions abusives. D'una banda, hem reduït la sexualitat al coit i ens hem dedicat a prevenir-ne els riscos; i de l'altra, hem *descobert* que sota el concepte quasi sobrenatural de l'amor, s'amaguen sovint relacions de domini i de violència. I entremig de tot, una joventut sense bona formació i una gent adulta amb menys educació encara, però amb el punt de supèrbia que dóna pensar que podem donar lliçons de vida, cosa que en definitiva és l'educació afectivosexual.

Aquest *adultisme*, aquesta manera d'acostar-se a la joventut des de la posició d'adults que ho saben tot, és una postura que crea sense buscar-ho importants barreres de comunicació i que reforça els prejudicis. Per exemple, considerar l'adolescència una etapa de trànsit a l'edat adulta i negar a la infantesa i a l'adolescència –i de passada també a la gent gran– una identitat sexual, com si la sexualitat infantil no fóra sexualitat i, la de l'adolescència, poc més que una substitució o una preparació de la dels adults.

Contràriament, nosaltresensem que les sexualitats infantils, adolescents i madures són formes de relació completes, utilitzant així la terminologia casposa que divideix la sexualitat en preliminars i coit i que només considera la penetració com una relació completa. En el mateix sentit, l'adolescència només seria una etapa de trànsit si considerem la vida com una successió d'etapes, i als humans i a les humanes que hi circulem com a *persones en trànsit*.

I considerar-se una persona en trànsit significa qüestionar-se a un mateix abans de donar lliçons, i mirar primer dins abans de tirar pedres fora. Cal també una observació sincera i respectuosa de qui tenim al davant, a més de la valentia de veure una realitat que no sempre és agradable. N'hi ha alguns barons adolescents, que encara que no ho diguen perquè no és políticament correcte, pensen que és normal tractar de manera violenta la companya, desqualificant-la, controlant-la per a dominar-la millor. A d'altres xics, l'educació afectiva i sexual centrada en els maltractaments, els arriba com un discurs d'atac als homes i es desentenent ràpidament del tema com si no anara amb ells. Per la seua banda, també les adolescents, normalment més atentes quan es parla del tema, menyspreuen els riscos de les relacions afectives i creuen sovint, amb un xic de superioritat, que a elles no els passarà.

Aquesta és una realitat. Però també la de molta gent adulta que predica contra la violència però sotmet l'alumnat o els fills i filles, a càstigs severos. I és que no podem obviar que la violència està instal·lada en la nostra societat, i que actituds i comportaments agressius es consideren una manera legítima de resoldre els conflictes.

Per tot això, la manera en què les persones que volem educar podem intervenir-hi és convertint la classe, o el menjador de casa, en un espai d'intercanvi i d'expressió que permeta el desenvolupament de la capacitat transformadora de la gent jove. Però no ho podem fer des de la posició de gent adulta que ho sap tot, sinó des de la postura humil en tant que formem part d'una societat adulta que no ha pogut eliminar la violència de gènere, i que a més, té en el seu haver moltes mostres de violència absolutament gratuïta –només hem d'acudir al futbol i escoltar els insults i les agressions que s'hi produeixen–.

I des d'aquesta posició de persones que escolten, és fonamental considerar els adolescents barons com a subjectes del

canvi i no com als dolents de la pel·lícula, però sense caure tampoc en l'error de centrar el treball en les dones, potencials víctimes de les agressions. El nostre objectiu és el conjunt de la societat perquè volem incidir en els factors que possibiliten la violència en general i envers les dones. I en la mesura que la violència és un mitjà concret de la prèvia relació de poder, la igualtat, malauradament més teòrica que real, es presenta com l'element prioritari del treball educatiu.

En aquest sentit, és fonamental ressaltar el paper d'autoreflexió que nombrosos col·lectius d'homes² estan duent a terme no solament a l'estat Espanyol sinó arreu del món. Perquè en això d'educar tots podem fer la nostra aportació: des de casa, amb els amics, a l'escola, en el treball... començant per les nostres pròpies vides.

Des del terreny educatiu, la tasca que el Col·lectiu Baubo de coeducació afectiva i sexual porta a terme és, més enllà d'una educació sexual biologicista (centrada en l'aparell reproductor o en el coit), és una proposta per a revisar els models relacionals apresos i per a repensar, des del coneixement i des de l'ètica, nous models d'identitats masculines i femenines sense sexisme. Perquè pensem que el vertader factor de risc és la socialització de gènere. I perquè creiem que el millor anticonceptiu i el millor mètode antiviolència és l'educació.

Rosa Sanchis

---

² www.ahige.org (Associació d'homes per la igualtat de gènere). www.luisbonino.com (Pàgina de Luis Bonino, expert en l'estudi de la masculinitat). <http://www.hombresigualdad.com> (Hombres por la igualdad)